

ШЕРЕДЬКО ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
аспірант кафедри міжнародного права*

ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ ЯК ЗАСАДА ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ІНДИВІДА У ПОГЛЯДАХ Г. ЛАУТЕРПАХТА

Питання визнання та забезпечення захисту прав людини на міжнародному рівні було ключовим аспектом дослідження Г. Лаутерпахта, оскільки вченого вважають «першим хто помітив і розкрив сутність міжнародного права, як права людини» [1, с. 45].

Визнання прав людини та забезпечення їх захисту нерозривно пов'язано, на думку Г. Лаутерпахта, із визнанням індивіда як суб'єкта міжнародного права. Вчений дещо відходив у своїх поглядах від класичної доктрини міжнародного права, того часу. Він визначав п'ять критеріїв для характеристики суб'єкта міжнародного права, а саме:

– застосовність міжнародного права у внутрішньому правопорядку;

- наявність у індивіда міжнародних зобов'язань;
- наявність у індивіда міжнародних прав;
- вплив індивіда на створення норм міжнародного права [2, с. 29].

Г. Лаутерпахт зазначав: «Існування права і здатність відстоювати його у судовому процесі не є ідентичними». Заперечення повної процесуальної дієздатності може супроводжуватися створенням і визнанням засобів захисту, недостатніх для права на самостійні дії [4, с. 54].

Це свідчить якраз саме про проблему того, що визнання міжнародної правосуб'єктності без елементу надання дієздатності можна вважати нікчемною. Основною ціллю Г. Лаутерпахта у питанні міжнародної правосуб'єктності була не декларативна частина, а реальне наділення індивідів правами у міжнародній сфері задля забезпечення їх захисту.

В цьому мабуть і є основна проблема визнання індивіда як суб'єкта міжнародного права не лише доктринально, а й закріплення такого положення на практиці.

На думку Г. Лаутерпахта фізичні особи є суб'єктами міжнародного права. Якщо зобов'язання міжнародного права не спрямовані на фізичних осіб, вони не спрямовані ні на кого. Підтверджує свої твердження науковець і прикладом із постанови Нюрнберзького трибуналу: «Злочини проти міжнародного права вчиняються людьми, а не абстрактними суб'єктами, і лише шляхом покарання осіб, які вчинили такі злочини, положення міжнародного права можуть бути дотримані» [3, с. 148].

Вчений був переконаний, що в міжнародному праві немає прямих перешкод набуття індивідами правосуб'єктності [4, с. 61]. Г. Лаутерпахт наголошує що індивіди наділені обмеженою міжнародною право-

суб'єктністю, яка не завжди супроводжується відповідною процесуальною дієздатністю [3, с. 136].

Суть визнання індивіда як суб'єкта міжнародного права полягає не лише у декларації такого статусу, а й у наданні реальних повноважень, а саме право діяти у міжнародному праві, тобто бути наділеним міжнародною процесуальною дієздатністю. Так як, покликаним міжнародного права є врегулювання реальних правовідносин на практиці.

Історична роль Г.Лаутерпахта полягає у поєднанні концепції міжнародної правосуб'єктності індивіда з потребою закріплення та гарантування прав людини міжнародним конвенційним механізмом.

Для вченого основним та кінцевим об'єктом міжнародного чи національного права є «ефективне визнання та захист «гідності та цінності людини» та розвиток людської особистості». Саме тому прав та свободи індивідів мають важливе значення [3, с. 149].

Визнання індивіда як суб'єкта міжнародного права базується на визнанні фундаментальних та основоположних прав людини. Суть суб'єкта міжнародного права, у поглядах Г. Лаутерпахта, полягає у запереченні будь-якої вагомій різниці між суб'єктами міжнародного та національного права, оскільки у сім'ї народів міжнародне право визнано судовою практикою чи прийнято прямо, як частина національного законодавства [3, с. 149].

Г. Лаутерпахт мав інноваційні погляди та ідеї щодо тогочасних постулатів міжнародного права, які на сьогоднішній день стали звичними і беззаперечними. Науковець у своїх працях виділяв важливість визнання прав людини у міжнародному праві, фундаментом яких вбачав природні права людини.

На основі природних прав людини, які надані людині природою, які не можуть бути обмежені державою базувались і наступні не менш важливі погляди Г. Лаутерпахта, які згадувались вище: визнання прав людини на міжнародному рівні, закріплення їх міжнародним документом та визнання індивіда як головного суб'єкта міжнародного права. Вчений подав проект такого міжнародного документу, який мав на меті визнання та закріплення прав людини у міжнародному праві під назвою «Міжнародний біль прав людини». В даному проекті документу також було запропоновано механізм забезпечення прав людини, що свідчить про реальне визнання і закріплення та важливість для науковця значення прав людини, а не лише декларування їх.

У сучасній теорії та практиці міжнародного права ідеї Г. Лаутерпахта щодо міжнародного закріплення прав та свобод людини і визнання індивіда суб'єктом міжнародного права стали доктринальними.

Список використаної літератури:

1. Буткевич В. Г. Генеза доктрини міжнародної правосуб'єктності індивіда / В.Г. Буткевич // Право України. – 2010. – № 2. – С. 44-54.
2. Ковлер А. И. Индивид как субъект международного права (возвращение к дискуссии) / Ковлер А. И. // Право Украины. – 2013. – № 2. – С. 21-44. – Режим доступа: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_

64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21ST
N=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=prukro_201
3_2_4

3. International Law. Being the Collected Papers of Hersch Lauterpacht. Volume I: General Works. Edited by E. Lauterpacht. (Cambridge: Cambridge University Press, 1970. P. 539.
4. Lauterpacht H. International Law and Human Rights/ Hersch Lauterpacht. – London, 1950. – P. 475.

Ключові слова: Г. Лаутерпахт, суб'єкт, міжнародне право, індивід, права людини.

Ключевые слова: Г. Лаутерпахт, субъект, международное право, индивид, права человека.

Key words: H. Lauterpacht, subject, international law, individual, human rights.